

Kommittédirektiv

Tilläggsdirektiv till utredningen om tillsyn
inom socialförsäkringsområdet (S 2013:10)

Dir.
2014:49

Beslut vid regeringssammanträde den 27 mars 2014

Sammanfattning

Regeringen beslutade den 23 maj 2013 kommittédirektiv om att låta en särskild utredare analysera behovet av en förstärkt tillsyn över socialförsäkringen utöver den tillsyn som utövas i dag (dir. 2013:58).

Utredaren ska enligt dessa tilläggsdirektiv även överväga hur det allmänna ombudet för socialförsäkringen kan ges bättre förutsättningar för att kunna fullgöra sitt uppdrag. Utredaren ska härvid fokusera på hur ombudet exempelvis kan stärkas bemanningsmässigt och organisatoriskt. Utredaren ska lämna de författningsförslag som övervägandena ger anledning till. Utredningstiden förlängs så att uppdraget i sin helhet ska redovisas senast den 1 april 2015.

Bakgrund

Regeringen beslutade våren 2013 kommittédirektiv om att låta en särskild utredare analysera behovet av en förstärkt tillsyn över socialförsäkringen utöver den tillsyn som utövas idag (dir. 2013:58). Den närmare innebörden och behovet av en reguljär tillsynsfunktion inom socialförsäkringsområdet ska analyseras. Den form av tillsyn som avses här är i första hand den som initieras utifrån enskildas klagomål och som bedrivs genom prövning av sådana klagomål eller genom inspektioner eller andra undersökningar. Utredaren ska framför allt fokusera

på tillsynen över Försäkringskassans och Pensionsmyndighetens ärendehandläggning ur ett förvaltningsrättsligt perspektiv, dvs. den tillsyn som är nödvändig för att säkerställa att enskilda får sina ärenden prövade på ett rättssäkert sätt enligt grundläggande förvaltningsrättsliga krav.

Om utredaren i sin analys kommer fram till att ett reguljärt tillsynsorgan över socialförsäkringen bör inrättas, ska utredaren föreslå hur och i vilken organisatorisk form en sådan tillsyn bör utformas. Om utredaren i sin analys kommer fram till att det inte bör inrättas ett externt tillsynsorgan utan att den befintliga tillsynen och granskningen kan förstärkas genom den hantering som myndigheterna själva står för, ska utredaren, vid behov, lämna förslag på hur hanteringen kan utvecklas ytterligare eller eventuellt bör förändras.

Uppdraget ska enligt de ursprungliga direktiven redovisas senast den 1 april 2014.

Utvidgning av uppdraget

I samband med förstatligandet av Försäkringskassan 2005 inrättades ett allmänt ombud för socialförsäkringen. Det allmänna ombudet utses av regeringen och har en självständig ställning med uppdraget att värna enhetlig rättstillämpning. Det allmänna ombudets huvuduppgift är att föra principiellt viktiga frågor vidare till prövning i domstol och därigenom bidra till att socialförsäkringen tillämpas likformigt och rättvist. Det allmänna ombudet för socialförsäkringen har rätt att överklaga grund- eller omprövningsbeslut som har fattats av Försäkringskassan eller Pensionsmyndigheten och då föra det allmännas talan i allmän förvaltningsdomstol. Denna rätt är främst tänkt att användas för att få fram vägledande domstolsavgöranden på områden där rättstillämpningen inte är enhetlig eller där det annars finns ett särskilt stort behov av prejudicerande domstolsavgöranden. Besluten kan överklagas till fördel eller till nackdel för den försäkrade.

Inspektionen för socialförsäkringen (ISF) har på uppdrag av regeringen studerat om det allmänna ombudets roll kan förändras i syfte att stärka legitimiteten för socialförsäkringens

administration (rapport 2012:11 Ett förstärkt allmänt ombud för socialförsäkringen). ISF:s huvudsakliga slutsats är att det allmänna ombudet ska behålla sin nuvarande huvuduppgift, att driva fram vägledande domstolsavgöranden. Det allmänna ombudet behöver enligt ISF dock stärkas i sin nuvarande funktion och bli självständigare, effektivare och tydligare. Med utgångspunkt i rapportens slutsatser och förslag ska utredaren genom egen analys konkretisera de förslag som anses lämpliga dels utifrån syftet att stärka och ge bättre förutsättningar för det allmänna ombudet att kunna driva fram fler vägledande avgöranden inom socialförsäkringsområdet, dels utifrån vad utredaren i övrigt kommer att föreslå inom ramen för sitt uppdrag. Utredaren bör fokusera på frågor om ombudets resurser, dess organisatoriska placering, behov av förtydligat uppdrag och återrapporteringskrav snarare än på förvaltningsprocessrättsliga frågor. Om utredaren ser ytterligare möjligheter till hur det allmänna ombudet bör kunna stärkas ska utredaren redogöra för dessa. Utredaren ska lämna de författningsförslag som övervägandena ger anledning till.

Förlängd tid för uppdraget

Påbörjandet av utredning har fördröjts. Mot bakgrund av detta liksom utifrån att utredaren genom detta tilläggsdirektiv får ett utvidgat uppdrag förlängs utredningstiden. Uppdraget ska i stället i sin helhet redovisas senast den 1 april 2015.

(Socialdepartementet)